

Jari Myllykoski vas

Kirjallinen kysymys maa-aineksen jäteluonteen tulkinnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Maa-aineksen jäteluonteen tulkinta ja sen perusteella tapahtuva maa-aineksen hyödyntäminen on Suomessa arpapeliä. Maa-ainesmuistion perusteella tehtävät viranomaistulkinnat jäteluonteen arvioinnista ovat alueellisesti kirjavia ja vakiintumattomia. Tämän keskeisenä seurauksena on maa-aineksen luokittelu jätteeksi ikään kuin varmuuden vuoksi, jolloin sen hyödyntämisestä tulee vastaanottajalle kohtuuttoman hankalaa ja epävarmaa. Tämä on puolestaan vastoin maa-ainesmuistion tarkoitusta. Samoin vähän likaantunutta maa-ainesta on nykyisin liian vaikeaa hyödyntää, vaikka se olisi ympäristön kannalta perusteltua.

Kuntien ja maanrakennusyritysten on vaikeaa saada hankkeissa syntyvälle maa-ainekselle hyödyntäjää, koska maa-aineksen vastaanottaja kantaa nykyisen sumuisen oikeustilan seurauksena osassa tapauksissa vastuun vastaanottamansa maan jäteluonteesta. Myös ympäristölupaa on edellytetty joidenkin viranomaisten toimesta maa-aineksen vastaanottamiseksi. Tämä tekee maan vastaanottamisesta kannattamatonta, ja maata kuljetetaan pitkiä matkoja maankaatopaikoille osin tarpeettomasti.

Taustaksi on syytä korostaa, että maamassojen liikuttelu on suuri maarakentamisen päästölähde. Nykyiset epäselvät viranomaistulkinnat ohjaavat kohti käytäntöjä, jotka ovat vastoin kiertotalousajattelun tavoitteita ja päästöjen vähentämistä. Tarpeetonta kuljettamista pitää pyrkiä välttämään aina kun mahdollista sen energiaa tuhlaavien negatiivisten ympäristövaikutusten vuoksi.

Vaihtelevista käytännöistä huolimatta asiaa sääntelevässä, tällä hetkellä voimassa olevassa maa-ainesmuistiossa linjataan, että *"rakentamistoimien aikana kaivettu pilaantumaton maa-aines, joka hyödynnetään varmasti ja suunnitelmallisesti ilman merkittäviä muuntamistoimia, ei pääsääntöisesti ole jätettä eikä hyödyntämiseen tällöin liity myöskään ympäristönsuojelulain mukaisia hyväksymismenettelyitä."*

Maa-aineksen hyödyntämisen ja jäteluonteen arvioinnin ongelma tiivistyy niin sanotun maa-ainesmuistion perusteella eri viranomaisten tekemissä, toisistaan eriävissä tulkinnoissa. Koska tulkintoja tehdään paikallisten ympäristöviranomaisten toimesta, ovat kansalaiset eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä päin maata ja minkä viranomaisen kanssa he asioivat. On yhdenvertaisuusongelma, että yksityishenkilöiden sekä elinkeinonharjoittajien oikeuksista ja velvollisuuksista esiintyy perusteettomia alueellisia tulkintaeroja.

MASA-asetusta ollaan nyt laatimassa, ja maa-aineksen jäteluonteen tulkintaongelma on tiedossa myös lainvalmistelussa. Ympäristöministeriö ja SYKE valmistelevat kiertotalouden edistämisen

Kirjallinen kysymys KK 606/2022 vp

hengessä säädöksiä, joilla edistetään rakentamisen maa-ainesten hyödyntämistä. Tässä yhteydessä on määriteltävä riittävän tarkasti, mitä tarkoitetaan varmallalla ja suunnitelmallisella maa-aineksen hyödyntämisellä. Selkeän ja läpinäkyvän määrittelyn avulla tulkintaepäselvyydet mahdollisesta ympäristöluvan tarpeesta loppuvat, ja maa-aineksen tosiasiallinen hyödyntäminen tulee mahdolliseksi yhä useammin.

Suunnitelmallisuutta on tulkittava suppeasti, mikäli halutaan kiertotalousajattelun toteutuvan — suppean suunnitelman tulee riittää. Samaan aikaan on pidettävä huoli siitä, että aidosti pilaantuneet maat käsitellään asianmukaisesti, ja myös siitä, ettei maita läjittämällä aiheuteta ympäristö- tai naapurihaittaa. Menettelytapojen selkeys osaltaan ehkäisisi esimerkiksi valitusten sekä naapuririitojen syntyä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Huolehditaanko kiertotalousajattelun toteutumisesta MASA-asetuksen laatimisen ja maa-ainesmuistion uudistamisen yhteydessä niin, että maa-aineksen hyödyntäminen aidosti mahdollistetaan tasapuolisesti ympäri Suomea suunnitelmallisuusvaatimusta supistamalla?

Helsingissä 24.11.2022

Jari Myllykoski vas